

# СЪДЪРЖАНИЕ

## *Книга четвърта СТРАНСТВАЩИТЕ НАРОДИ*

### Първа част: ПОЯВА НА БАЛКАНСКИЯ ТИП ЧОВЕК

<i>Съхраняващият се имперски град. „Похищението“ на Европа.</i>	
<i>Първата световноисторическа държава. Сблъсъкът Изток (асу) – Запад (ереб). Поява на „железните хора“.</i> .....	11
<i>„Тъстопочвена“ Тракия и Великото преселение на народите.</i>	
<i>Балканизация (гръко-славянската симбиоза). Българи и сърби,</i>	
<i>албанци и власи.</i> .....	21
<i>Българи в Мала Азия. Империята на османците: система на</i>	
<i>милетите. Край на девширмето. Взаимоотношенията православие –</i>	
<i>ислям.....</i>	32
<i>Католически ордени на Балканите. Взаимоотношенията</i>	
<i>протестантизъм – православие.</i> .....	42
<i>Омразата: православие – католицизъм. Filioque. Схизми, събори и</i>	
<i>уни. „Дегенерираната раса“. Между „време“ и „вечност“: Николай</i>	
<i>от Кута. Патриарх Кирил Лукарис и йезуитите .....</i>	45

### Втора част: ПАВЛИКЯНИТЕ

<i>Ищар, Енки и Мардук. Ахура Мазда и Анgra Майню.</i>	
<i>Пророкът Мани (210 – 276). Манихейската църква .....</i>	71
<i>Възникване на павликянството: Павел от Самосата .....</i>	79
<i>Католически натиск на Изток. От Тридентския събор до „Св.</i>	
<i>Лудвиг“. Изгаряне на Зографските мъченици. Кустодия България:</i>	
<i>1385 – 1400 година. Саси.....</i>	83
<i>Преселения на Балканите: VIII – X век. Митичният град Алексеопол.</i>	
<i>Западните ереси и Източна: „Хартата на Никита“. Лангедок .....</i>	91
<i>Босненските католици. Павликяни на север от Пловдив: XV и</i>	
<i>XVI век. „Завръщането“. Родът Кнежевич – Парчевич. Чипровец.</i>	
<i>Странстванията на една икона .....</i>	104
<i>Подновената омраза. Католически мисионери в Тракия. Особената</i>	
<i>вяра. Павликяни и хроники. Петър Богдан Бакшев в Пловдив.....</i>	117

## Трета част: ДУБРОВНИК В ПЛОВДИВ

<i>Хърватите. Дубровник през Средновековието. Привилегированият град.</i> .....	138
<i>Междуди Източна и Запада. Колонисти в османската епоха.</i>	
<i>Пловдивската дубровнишка колония през XVI в.</i> .....	148
<i>Лингвисти и печатници. Драматурзи, поети и хуманисти.</i>	
<i>Пловдивската търговска колония през XVII в.</i>	
<i>Упадъкът. Мисионери</i> .....	167

## Четвърта част: ЕВРЕИТЕ

<i>Евреите в Античността. Рим, Александрия и Ктезифон. Преселения на Балканите. Първата синагога. Във Византия. В двора на арабските халифи. Рабанити и караими. Багдатиди, радханити и сири. Иберия: „златният век“. От Атлантика до Китай.</i>	
<i>Преводачески школи в Толедо и Севиля. Маймонид. Кабала</i> .....	181
<i>В православния свят. Гонения в Западна Европа. Гета. Дон Исаак Абраванел и Колумб. Едиктът.</i> .....	205
<i>Преселения. Колонии под закрилата на султана. Сефараади, ашkenазими, марани, романьоти. Пловдивските евреи</i> .....	217
<i>Лекари, финансисти и дипломати. Училища и печатници</i> .....	230
<i>Сефараадската община в Пловдив. Евреите в хрониките. Търговци. Вярвания и обичаи. Равини и синагоги. Дъйнметата на сабатай Цви. Краят на XVII в. – отново на Запад</i> .....	245

## Пета част: АРМЕНЦИТЕ

<i>От Ной до Хайг. Християнство (301 г.). Азбука (404 г.). Летоброене. Мовсес Хоренаци. Агатангехос. Философии, историци и поети. Ранни преселения на Балканите</i> .....	281
<i>Междуди Рим и Византия. Киликийска Армения. Трите калотикоса. Преселения в дните на кръстоносците. Хайтон. Основаване на Бачковския манастир. (1083 г.). В XII – XIV в.: халкедонити, апостолици и „еретици“. Мисии до Армения и Рим.</i> .....	297
<i>В дните на селджуките. Пътеписът на Шилтбергер: вярвания, ритуали и легенди. Арменци в Пловдив. Арменската патриаршия (1461).</i> .....	314
<i>Преселение в Пловдив след 1453 г. В Западна Европа и Персия. Кервани и хроники. „Лекарят на лекарите“ Амирдовлат Амасиаци</i> .....	323

<i>Печатни книги. Монетарници и сарафи. Арменската патриаршия.</i>	
<i>XVII в. – голямото преселение. Хрониката на Лехаци .....</i>	335
<i>Пловдивската арменска община. Църквата „Сурп Кеворк“.</i>	
<i>Мъхитаристи от остров Сен Лазар. „Писмо от Филибе“. Вишаби и</i>	
<i>богове. Отишлото си човечество.....</i>	350

## **Книга пета. ПРАВОСЛАВНИЯТ ЧОВЕК**

### **Първа част: ВАВИЛОНСКАТА КУЛА**

<i>Жизнените поколения. Цветовете. Втората религия. Духът на</i>	
<i>отрицанието. Обожествяванията свят. Значението на един сън .....</i>	377
<i>Поколения без предиистория. Системата „капъ кулу“. Пакс</i>	
<i>Отомански. Българи, гърци и сърби велики везири.</i>	
<i>Мехмед Соколлу и Ипек. Мара Бранкович. Християни в</i>	
<i>мюсюлманството .....</i>	399

### **Втора част: ПРАВОСЛАВНАТА ОБЩИНА**

<i>Софроний Врачански, Прота Ненадович и Константин Дапонтис:</i>	
<i>донационалният манталитет. Пътуващите хора. „Отворената</i>	
<i>система“ на православната общност. Сули, Менелон и Пинд.</i>	
<i>Аграфя – „нерегистрираните земи“ .....</i>	420
<i>Православно смоуправление на Пловдив.</i>	
<i>„Благороднейши архонти“. „Трите реда“. Митрополитският съд.</i>	
<i>Официали. Публичност на битието.....</i>	430

### **Трета част: ПРАВОСЛАВНАТА МИТРОПОЛИЯ**

<i>Общото пространство: патриаршии и диоцези. Патриарси,</i>	
<i>берати и пешкеши. Привилегии и забрани. Дарения и афорес .....</i>	447
<i>„Подновяванията“ на храмовете. Балканските новомъченици.....</i>	470

### **Четвърта част: ЕСНАФИТЕ**

<i>Река Марица и светът на Егейа. „Книга на епарха“. Пътища, панаири</i>	
<i>и пристанища. „Източната“ търговия в X – XI в. Триумфи и</i>	
<i>акламации .....</i>	480
<i>Взимопроникващият се свят. „Футува“. Умар Сухраварди.</i>	
<i>Братства на ахите в епохата на селджуките. Шествия на</i>	
<i>османските гилдии.....</i>	487

<i>Светци-покровителите на труда. Ахи Евран Вели. Майстори, калфи и чираци. Закони за мините. Султани и занаяти.....</i>	<b>495</b>
<i>„Смяна на символите“. Кондика на пловдивските абаджии. Печати и автономия. Тестири и празници.....</i>	<b>505</b>
 <b>Пета част: КЕСИЙКИ ОТ ПЕРГАМЕНТОВИ РЪКОПИСИ</b>	
<i>Бляскавият XIV век. Теодор Метохит и храмът „Хора“.</i>	
<i>Исихазъм. Slavia Orthodoxa. Мистра и Атон, Солун и Метеора, Дечани и Търново. „Божието наказание“.....</i>	<b>527</b>
<i>Висшата патриаршеска академия. Книжнината на Балканите. Школи в Крит и Тива. Поети в Албания и Гърция.</i>	
<i>„Не искам твоята мъдрост пред Христовия кръст“ .....</i>	<b>541</b>
<i>Епоси и общобалкански герои. Книжнината в XVII в. Библиотеки. Печатници и книги. Предупреждението на д-р Ив. Селимински. Дамаскини.....</i>	<b>556</b>
<i>„Писахме да се знае“ .....</i>	<b>572</b>
<i>Балканите и Коронована Европа: „панкреасът“. „Лъчите на просветена Европа... да ме стоплят“ .....</i>	<b>585</b>
 Бележки .....	<b>594</b>
Именен показалец .....	<b>630</b>

# CONTENTS

## *Book four. THE WANDERING PEOPLES*

### **Part one: EMERGENCE OF THE BALKAN TYPE OF MAN**

<i>The self-preserving imperial town. The “invasion” of Europe. The first world state. The clash East (Asu)-West (Ereb). Emergence of the “iron people”.....</i>	<b>11</b>
<i>The fertile soil of Thrace and the Migration Period. Balkanization (the Greek-Slavic symbiosis). Bulgarians and Serbs, Albanians and Vlachs. ....</i>	<b>21</b>
<i>Bulgarians in Anatolia. The empire of the Ottomans: system of millets. End of the Dervishme. The Orthodoxy-Islam relations. ....</i>	<b>32</b>
<i>Catholic orders in the Balkans. The Protestantism-Orthodoxy relations. ....</i>	<b>42</b>
<i>Hatred: Orthodoxy-Catholicism. Filoque. Schisms, councils and uniats. The “degraded race”. Between “time” and “eternity”. Nicholas of Cusa. The Patriarch Cyril Lucaris and the Jesuits. ....</i>	<b>45</b>

### **Part two: THE PAULICIANS**

<i>Ishtar, Enki and Marduk. Ahura Mazda and Angra Mainyu. The prophet Mani (210-276). The Manichean Church. ....</i>	<b>71</b>
<i>The origins of Paulicanism: Paul of Samosata. ....</i>	<b>79</b>
<i>Catholic pressure to the East. From the Council of Trent to “Saint Ludwig”. The burning of the Zograph martyrs. Custodia Bulgaria: 1385-1400. Sassi. ....</i>	<b>83</b>
<i>Migrations in the Balkans: VIII-X c. The mythical town of Alexeopolis. The Western heresies and the East: the Nikita’s charter. Languedoc. ....</i>	<b>91</b>
<i>The Bosnian catholics. Paulicians north of Plovdiv: XV and XVI c. The “return”. The family of Knezhevich-Parchevich. Chiprovets. The wanderings of an icon. ....</i>	<b>104</b>
<i>Resumed hatred. Catholic missionaries in Thrace. The peculiar faith. Paulicians and chronicles. Petar Bogdan Bakshev in Plovdiv. ....</i>	<b>117</b>

### **Part three: DUBROVNIK IN PLOVDIV**

<i>The Croats. Dubrovnic in the Middle Ages. The privileged town.....</i>	<b>138</b>
<i>Between the East and the West. Colonists in the Ottoman age. The Dubrovnik colony in Plovdiv in XVI c. ....</i>	<b>148.</b>

*Linguists and printing houses. Playwrights, poets and humanists.*  
*The Plovdiv trade colony in XVII c. The decline. Missionaries.* ..... 167

## Part four: THE JEWS

<i>The Jews in Antiquity. Rome, Alexandria and Ctesiphon. Migrations in the Balkans.</i>	
<i>The first synagogue. In Byzantium. In the court of the Arabian caliphs.</i>	
<i>Rabbanits and Karaites. Bagdatis, Radhadis and Syris. Iberia:</i>	
<i>the “Golden age”. From the Atlantic Ocean to China. Schools</i>	
<i>of translaton in Toledo and Seville. Maimonides. Kabbalah.</i> ..... 181	
<i>In the Orthodox world. Persecutions in Western Europe. Ghettos.</i>	
<i>Don Isaac Abrabanel and Columbus. The edict</i> ..... 205	
<i>Migrations. Colonies under the Sultan’s protection. Sepharades, Ashkenazi,</i>	
<i>Maranos, Romanotes and Donmes. The Jews of Plovdiv</i> ..... 217	
<i>Physicians, financiers and diplomats. Schools and printing houses</i> ..... 230	
<i>The Sepharadic community in Plovdiv. The Jews in the chronicles. Tradesmen.</i>	
<i>Beliefs and customs. Rabbis and synagogues. The Donmes of Sabbatai Zevi.</i>	
<i>End of XVII c. – to the West again</i> ..... 245	

## Part five: THE ARMENIANS

<i>From Noah to Haig. Christianity (301). Alphabet (404). System of chronology.</i>	
<i>Movses Khorenatsi. Agatangehos. Philosophers, historians and poets. Early</i>	
<i>migrations in the Balkans</i> ..... 281	
<i>Between Rome and Bysantium. Cilician Armenia. The three catholicoses.</i>	
<i>Migrations if the crusaders times. Hayton. Founding of the Bachkovo monastery</i>	
<i>(1083). In XII - XIV c.: Chalcedonians, Apostolics and “Heretics”. Missions to</i>	
<i>Armenia and Rome</i> ..... 297	
<i>In the times of Seljuks. The travel notes of Schiltberger: beliefs, rituals</i>	
<i>and legends. Armenians in Plovdiv. Armenian patriarchate (1461)</i> ..... 314	
<i>Migration into Plovdiv after 1453. In Western Europe and Persia.</i>	
<i>Caravans and chronicles. “The doctor of the doctors”. Amirdovlat Amassiatsi</i> 323	
<i>Printed books. Mints and sarrafs. The Armenian patriarchate. XVII c. - a great</i>	
<i>migration. The chronicle of Lehatsi</i> ..... 335	
<i>Plovdiv’s Armenian community. The church “Surp Kevork”. Mihitarians</i>	
<i>from the island of Saint Lazar. A “letter from Filibe”. Vishabs and gods.</i>	
<i>The gone mankind</i> ..... 350	

**Book Five. THE ORTHODOX MAN****Part One: THE BABYLONIAN TOWER**

<i>Vital generations. The colours. The second religion. The spirit of negation.</i>	
<i>The deified world. The meaning of a dream.....</i>	<b>337</b>
<i>Generations without pre-history. The “kapi kulu” system. Pax Ottomanica.</i>	
<i>Bulgarians, Greeks and Serbs. Grand viziers. Mehmed Sokollu and Ipek.</i>	
<i>Mara Brankovich. Christians in Islam.....</i>	<b>399</b>

**Part two: THE ORTHODOX COMMUNITY**

<i>Sophronius of Vratsa, Prota Nenadovich and Konstantin Dapontis:</i>	
<i>the prenational mentality. The travelling people. The “open system”</i>	
<i>of the orthodox community. Souli, Menelon and Pindus. Agraphya –</i>	
<i>the “unregistered lands”.....</i>	<b>420</b>
<i>Plovdiv’s orthodox autonomy. “Most noble archons”. The “three degrees”.</i>	
<i>The metropolitan court. Officials. Publicity of being.....</i>	<b>430</b>

**Part three: THE ORTHODOX METROPOLITAN**

<i>The shared space: patriarchates and dioceses. Patriarchs, berrats</i>	
<i>and peshkeshes. Privileges and bans. Donations and excommunication .....</i>	<b>447</b>
<i>The “renewal” of the temples. The Balkan new martyrs .....</i>	<b>470</b>

**Part four: THE GUILDS**

<i>The Maritsa River and the Aegean world. “Eparch’s book”. Roads,</i>	
<i>fairs and ports. The “eastern” trade in X-XI c.</i>	
<i>Triumphs and acclamations .....</i>	<b>480</b>
<i>The interpenetrating world. “Futuva”. Umar Suhrawardi.</i>	
<i>Ahi brotherhoods during the Seldjuk era.</i>	
<i>Processions of the Ottoman guilds.....</i>	<b>487</b>
<i>Patron saints of labour. Ahi Evren Veli. Masters, journeymans</i>	
<i>and apprentices. Mine laws. Sultans and crafts.....</i>	<b>495</b>
<i>“Change of the symbols”. The code of the Plovdiv tailors.</i>	
<i>Stamps and autonomy. Testirs and festivals.....</i>	<b>505</b>

## Part five: PURSES OF PARCHMENT MANUSCRIPTS

<i>The glamorous XIV c. Theodore Metochites and the Chora Church. Hesychasm. Slavia Orthodoxa. Mystras and Mount Athos, Thessaloniki and Meteora, Dechani and Tarnovo. “God’s punishment” .....</i>	<b>527</b>
<i>The higher patriarchate academy. Balkan letters. Schools in Crete and Thebes. Poets in Albania and Greece. “I do not want to hear your wisdom before the Christ’s cross” .....</i>	<b>541</b>
<i>Eposes and Balkan heroes. Letters in XVII c. Libraries. Printing houses and books. The warning of dr. Ivan Seliminski. Damasquins .....</i>	<b>556</b>
<i>“We have recorded this to make it known” .....</i>	<b>572</b>
<i>The Balkans and Crowned Europe: the “pancreas”. The gleam of enlightened Europe... to warm me” .....</i>	<b>585</b>
Notes .....	<b>594</b>
Index .....	<b>630</b>